

Het Ad-programma is dood, leve de Ad-opleiding! Samenwerken is nu het motto voor onder de kerstboom

Inleiding

We beginnen graag met al onze lezers, meedenkers en kritische volgers een goede periode met de feestdagen en een gelukkig, gezond en persoonlijk succesvol 2018 toe te wensen. Het is ook het jaar van de doorstart van de Ad als opleiding, en dat geeft vooral in bestuurlijke en strategische kringen een rondzingen van kansen die de Ad aan hogescholen biedt. Maar het gaat natuurlijk om de lerenden, degenen die als jongere met de Ad een stap naar een hoger niveau kunnen zetten met minder angst om uit te vallen in een programma van vier jaar (45% met een bachelordiploma 5 jaar na het mbo of havo, we zullen er maar niet over naar huis schrijven). Ook werkenden kunnen die stap zetten, zonder met hun werkgever afspraken behoeven te maken voor vier of meer jaren, een eeuwigheid in deze tijd vol met dynamiek op de arbeidsmarkt.

In dit laatste nummer van 2017 (maar we komen terug in 2018...) gaan we in op een zaak die naar verluiden veel losmaakt bij de Ad-aanbieders, ook al omdat de wettelijke regelingen erg veel ruimte laten voor interpretatie. In het volgende LeiDocument in januari zullen we uitgebreid de dilemma's in beeld brengen, maar hier belichten we de rol van de ontvangende bacheloropleidingen (naast hetgeen in een eerder PamflAd als is gemeld). Anders gezegd, we hebben het over de opleidingen die geslaagde Ad'ers mogen verwelkomen, een warm bad moeten gaan bieden en vervolgens de kans gaan geven om deze personen die reeds 120 punten op zak hebben iets studeerbaars te laten volgen.

We kunnen niets anders zeggen dan: Het draait om samenwerking, om over en weer te zoeken naar die studeerbare leerwegen voor degenen die direct of indirect via de Ad hun persoonlijke situatie willen optimaliseren. Daar is het onderwijs voor, hebben we altijd begrepen.

In de wet:

In de onderwijs- en examenregeling van de associate degree-opleiding wordt beschreven welke mogelijkheden er zijn voor een aan de instelling afgestudeerde met een graad Associate degree om door te stromen naar een bacheloropleiding.

Schakelen

De invoering van de Ad als opleiding – en het speelde natuurlijk ook al wel als programma, maar een stuk minder – leidt tot meer flexibiliteit. Maar ook tot meer 'schakels' in de leerlijnen, zoals:

- Mbo-4/havo → Ad → Bachelor
- Ad → Bachelor → Master.

In ons nationale systeem ligt, mede door de formulering in de wet, de verantwoordelijkheid ten aanzien van de voortzetting bij de ontvangende partij. Zoals in de wet staat, is het dan wel de Ad-opleiding die daarover melding moet doen in de OER, maar de afspraak is niet in formele zin terug te vinden in de OER van de ontvangende bacheloropleiding. Dat roept de vraag op in welke zin een vermelding in de OER van de Ad-opleiding in juridische zin bindend is.

Wanneer gaat de belofte in?

Het is van belang wanneer die melding wordt gedaan over de vervolgmogelijkheden, hoe en waarheen. Is deze al bindend op het moment dat een a.s. student er voorafgaande aan de inschrijving bij een Ad kennis van neemt? Of in het eerste leerjaar? Of pas op 1 mei van jaar 2 als iemand zich – in afwachting van het afronden van de Ad – alvast aanmeldt voor het vervolg en een toelatingsprocedure ingaat?

NVAO

De NVAO zal een ‘aanvullende’ rol moeten gaan spelen, gelet op de standaarden die worden gehanteerd. In het (uitgebreide) kader staan namelijk de volgende standaarden:

- *Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.*
- *Het programma sluit aan bij de kwalificaties van de instromende studenten.*

Er wordt gesproken over ‘instromende studenten’. Uiteraard gaat het over degenen die in principe met een mbo-, havo- dan wel een vwo-diploma met het eerste leerjaar beginnen. Er komt echter met de Ad’ers een duidelijk te markeren doelgroep bij. Het betreft geen loslopende mensen, maar een groep instromers die niet alleen de Ad hebben behaald maar ook op basis van een ‘belofte’ zijn toegelaten. We nemen aan dat de NVAO onder het gezag van deze standaard(en) beziet hoe hiermee wordt omgegaan.

Rendementen

In het verlengde daarvan zal ook in de statistieken en de overzichten van de rendementen een eigen plek dienen te worden ingeruimd voor de uitvallers in het resterend programma en degenen die via deze weg de bachelorgraad behalen.

Verantwoordelijkheid

De ontvangende bacheloropleiding wordt niet in de wettekst genoemd, en dat geeft een vorm van vrijheid van handelen. Maar als het management ervan met een of meer Ad-opleidingen afspraken heeft gemaakt, vastgelegd in convenanten en gecommuniceerd naar studenten (vooraf en tijdens de Ad), zullen daarvan de consequenties dienen te worden aanvaard.

Er zal ook verantwoording moeten worden afgelegd, aan de overheid (uitval, rendementen) en de NVAO (instroombeleid, begeleiding, studeerbaarheid).

De volgende vraag ligt voor de hand: Komen er discussies los zoals we die kennen bij de huidige instroom bij het hbo (moeten mbo’ers beter worden voorbereid, moeten havisten zich beter oriënteren, is het niveau van rekenen en taal te laag, dienen de eisen te worden aangescherpt...)? Dat alles heeft geleid tot samenwerkingsconvenanten, regionale ambitieplannen, keuzedelen en alle andere zaken die nodig zijn.

Vervolgens hebben we ook nog de studiekeuzecheck. A.s. studenten kunnen zich maar het beste voor 1 mei inschrijven om dit traject te doorlopen, met allerlei adviezen. Moet dit soort instrumenten ook worden ingevoerd voor Ad’ers die zich aanmelden bij een bacheloropleiding (en we nemen dan aan dat in de landelijke inschrijvingstool een vakje komt met ‘meldt u zich aan met een Ad?’)...

Verplichtingen en eisen

Men gaat over en weer als Ad- en Bachelormanagers verplichtingen aan. Dat kan niet anders, gezien de opzet en bedoeling van de overheid. Maar beide partijen dienen zich daarbij ook te realiseren dat de Ad’er simpelweg toegang heeft tot de bacheloropleiding – als ook aan reguliere toelatingseisen voor deze studie is voldaan.

Hoe moet dan een afspraak worden vastgelegd? Er zou kunnen worden gesteld: Je bent als Ad’er welkom, maar we kunnen pas vaststellen wat je nog moet doen voor het resterende programma als je het Ad-programma hebt afgerond. Is het dan ook nog zo dat de belofte concreter wordt hoe dichter deze persoon bij die afronding is? Het kan best zo zijn dat het geen enkele zin heeft om exact te zijn als het gaat om iemand die nog aan de Ad moet beginnen - en nog zo’n twee of drie jaar heeft te gaan voordat bij de bacheloropleiding wordt aangeklopt?

Een belofte met een ‘bandbreedte’ derhalve?

Oordeel geven

We weten dat met de invoering van de Ad als opleiding de onderliggende programma's hun eigen leven gaan leiden. De aanbieders ervan gaan inspelen op de instroom, dus jongeren en werkenden – iets wat wel zeker is omdat daaraan het bestaansrecht wordt ontleend (zoals in het mbo relatief gezien meer aandacht naar het vmbo gaat dan naar het hbo, al was het maar omdat er meerdere mbo-niveaus zijn – en de overheid het mbo daarop afrekent). Vervolgens moet simultaan ook de doorstroom naar de bachelor worden 'gegarandeerd'.

Wat gebeurt er als de rendementen van de doorstromers in de bacheloropleidingen gaan dalen? Wat als het management begint met klagen over het niveau van de Ad – of misschien beter gezegd, over het *anders zijn* van de Ad en van de werkvormen die worden gebruikt, en de sterke arbeidsmarktgerichtheid, met (te) weinig aandacht voor onderzoekvaardigheden?

Wat dan? Men zal gaan sleutelen aan de afspraken met de Ad-aanbieders, is de verwachting. De omvang van het resterend programma kan zelfstandig worden vergroot. Er kunnen voor bepaalde vakken extra drempels worden ingebouwd, dus die of in de Ad of in het resterend programma moeten worden 'genomen'. Of, als uiterste maatregel: het convenant wordt gewoon opgezegd (of is er toch een bepaalde opzegtermijn voor, in ethisch opzicht?).

Kortom, het is mogelijk dat de ontvangende bacheloropleidingen de macht grijpen d.w.z. dat ze kunnen bepalen wat in de Ad moet worden gedaan of in het resterend programma.

Ontwikkelingen

Maar is dit wel de bedoeling geweest, dus dat de instromende Ad'er zich moet aanpassen aan wat de bacheloropleiding op dat moment te bieden heeft – en mogelijk zich zodanig moet vormen dat bijvoorbeeld aansluiting bij de derdejaars de enige optie is? Ons lijkt dat niet het geval. Het management krijgt er wel degelijk een nieuwe opdracht bij.

Daarnaast dienen we ons te realiseren dat met de Ad als opleiding nieuwe leerlijnen gaan ontstaan. De Ad'er gaat op basis van het eigen programma vaak aan het werk, en zal in de jaren erna allerlei scholingstrajecten doorlopen die nodig zijn om de loopbaan vorm te geven – soms in de breedte, misschien wat vaker 'in de hoogte'. De functies die daarmee worden bezet, zijn niet te vergelijken met wat andere Ad'ers studeren en hetgeen degenen die de vierjarige bacheloropleiding volgen, zullen bereiken.

Anders gezegd, er zal op bachelorniveau meer differentiatie binnen de arbeidsmarkt gaan ontstaan. Het zal aan de ontvangende bacheloropleiding zijn om ook via de formele route deze functies te bedienen. Dat kan niet door alleen maar vast te houden aan de bestaande leerlijnen, via afstudeerrichtingen, minoren en keuzevakken.

Er dient een post-Ad-programma als resterend deel binnen de bacheloropleiding te worden ontworpen, om daarmee te kunnen inspelen op nieuwe ontwikkelingen. Zo niet, dan mag worden verondersteld dat op termijn of de private markt zelfstandig geaccrediteerde programma's mag gaan aanbieden of de Ad-aanbieders (zeker als RAC's) het initiatief nemen voor dergelijke resterende delen. Dat lijkt luchtfietsserij, maar dat is het absoluut niet, want 2+2-varianten zullen op de hoger onderwijsmarkt een prima optie blijken te zijn.

Samenwerking geblazen

Signalen van protesterende bacheloropleidingen zijn af en toe al zichtbaar. Of misschien moeten we zeggen: het is voor de ontvangende bacheloropleidingen een tak van sport die sinds het ontstaan van het hbo nog nooit is beoefend. De Ad'er is een andere persoon, met een inhoudelijke achtergrond die afwijkt van hetgeen in de eerste twee jaren van de Bachelor wordt gedaan. Het is nu de opdracht aan het management van de Ad- en de Bacheloropleidingen om die differentiatie in te zetten voor een kansrijke structuur voor meer doelgroepen. Dat mag ook best door de Ad'ers een meer gedualiseerde vorm aan te bieden binnen de voltijd – of via een deeltijdse voortzetting.

Onder de kerstboom, met een nieuw jaar in aantocht, ontstaan vaak creatieve plannen, met goede voornemens. Samenwerking mag daarbij niet ontbreken.